

Η Τένεδος και η Ιστορία της

/ [Γενικά](#)

Μυθολογία

Σύμφωνα με τη μυθολογία, ονομάστηκε Τένεδος προς τιμή του βασιλιά της, Τέννη. Ο Τέννης ήταν γιος του Κύκνου, βασιλιά των Κολωνών, μιας πόλης στην τρωϊκή ακτή απέναντι ακριβώς από την Τένεδο, και της Πρόκλειας. Η μητριά του Τέννη, Φιλονόμη, κάποια στιγμή τον ερωτεύτηκε αλλά επειδή εκείνος αρνήθηκε τον έρωτά της, αυτή εκνευρισμένη έφερε τον αυλητή Μόλπο σαν ψευδομάρτυρα δήθεν ότι ήθελε να τη βιάσει και έτσι ο πατέρας του τον έβαλε σε μια λάρνακα και τον έριξε στη θάλασσα μαζί με την αδερφή του Ημιθέα. Από τότε έμεινε η φράση «Τενέδιος αυλητής» που λέγεται για όποιον λέει ψέματα. Όμως την αδικία είδε ο παππούς του, ο Ποσειδώνας, και έσωσε τους νέους, οδηγώντας τους στο νησί Λεύκοφρυ (ή Κάλυδνα), τη σημερινή Τένεδο. Εκεί λατρεύτηκε από τους κατοίκους του νησιού, ενώ του είχαν αφιερώσει ένα ιερό μέσα στο οποίο υπήρχε και το άγαλμά του. Όταν αργότερα ο Κύκνος έμαθε την αλήθεια, εκδικήθηκε τη Φιλονόμη, θάβοντάς τη ζωντανή, και πήγε στην Τένεδο για να βρει το γιο του. Ο Τέννης όμως αρνήθηκε να τον ακούσει και έκοψε με ένα τσεκούρι το σκοινί της βάρκας με την οποία αποβιβάστηκε στο νησί. Από τότε έμεινε η παροιμιακή φράση

«Τενέδιος πέλεκυς» που λέγεται για όποιον αρνείται να ακούσει παρακλήσεις και συγγνώμη, καθώς και γι' αυτόν που επιμένει στην αυστηρή απονομή της δικαιοσύνης.

Η Τένεδος μνημονεύεται τόσο στην «Ιλιάδα» από τον Όμηρο όσο και στην «Αινειάδα» από τον Βεργίλιο και συνδέεται στενά με τον τρωικό πόλεμο.

Αρχαιότητα

Η σημαντική θέση που κατέχει η Τένεδος στην Ιστορία οφείλεται αναμφίβολα στη σπουδαία στρατηγική της θέση ανάμεσα στη Λήμνο και τα μικρασιατικά παράλια. Αυτή ακριβώς η θέση της ήταν και ο λόγος που έγινε μάρτυρας διάφορων ιστορικών γεγονότων από την αρχαιότητα μέχρι και τα τελευταία χρόνια. Στους ιστορικούς χρόνους το νησί αποικίστηκε από Αιολείς, αλλά μετά την Ιωνική Επανάσταση 492-479 π.Χ. η Τένεδος κυριεύτηκε από τους Πέρσες, μαζί με άλλα νησιά του Αιγαίου και παραθαλάσσιες πόλεις της Ιωνίας.

Μετά τους Περσικούς Πολέμους πήρε μέρος στην Α΄ Αθηναϊκή Συμμαχία και στον Πελοποννησιακό Πόλεμο, όπου έμεινε με το μέρος της Αθήνας, ενώ το 378 π.Χ. πήρε μέρος και στη Β΄ Αθηναϊκή Συμμαχία. Τέλος μετά από μία νέα σύντομη περσική κυριαρχία, το νησί ελευθερώθηκε το 332 π.Χ. από τον **Μέγα Αλέξανδρο** και πέρασε στη μακεδονική κυριαρχία μέχρι την κατάκτησή της από τους **Ρωμαίους**.

Στην αρχαιότητα η Τένεδος φημιζόταν για τα κεραμικά, το κρασί και τις ωραίες γυναίκες της. Τα νομίσματα μάλιστα της εποχής αυτής εικονίζουν στην κύρια όψη παράσταση Ιανού με κεφάλια του Δία και της Ήρας, ενώ στην άλλη όψη διπλό πέλεκυ και διάφορα άλλα σύμβολα, όπως τσαμπί σταφύλι, τρίποδα κ.λπ.

Σήμερα στη πόλη της Τενέδου δεν σώζεται τίποτα, εκτός από σποραδικά κομμάτια, ενώ ανασκαφές στα όρια του οικιστικού χώρου έφεραν στο φως τμήμα του κλασικού και ελληνιστικού / ρωμαϊκού νεκροταφείου της, τα ευρήματα των οποίων βρίσκονται στο Μουσείο του **Τσανάκκαλε**.

Βυζαντινή περίοδος

Στα πρώτα χρόνια της βυζαντινής περιόδου η Τένεδος βρισκόταν σε ακμή, εξαιτίας της εγγύτητάς της προς τη νέα πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας. Κατά τα μέσα της περιόδου αυτής η επισκοπή Τενέδου ήταν αξιόλογη, όμως οι πειρατικές επιδρομές των Αράβων περιόρισαν τη σπουδαιότητα της νήσου, στην οποία εξορίζονταν οι καταδικαζόμενοι για συνωμοσίες αξιωματούχοι. Παρ' όλα αυτά, κατά τον 10ο και τον 11ο αιώνα, η ακμή του εμπορίου και η μεγάλη ακτινοβολία των εμπορικών κέντρων της Κωνσταντινούπολης και της Θεσσαλονίκης συντήρησαν τη σημασία της νήσου για το εμπόριο. Τέλος στους Βυζαντινούς θα παραμείνει μέχρι το 1376 μ.Χ. Τότε η Τένεδος πέρασε αρχικά στα χέρια των **Βενετών**, από τους οποίους ενισχύθηκαν και τα τείχη του κάστρου του νησιού, το οποίο σώζεται σε αρκετά καλή κατάσταση και είναι επισκέψιμο μετά από ανακατασκευή και επισκευές που έκαναν οι Τούρκοι τα τελευταία χρόνια. Στη συνέχεια προσπάθησαν να την κατακτήσουν οι **Γενοβέζοι**, όμως το 1381 με τη συνθήκη του Τουρίνου, που έθεσε τέρμα στη διαμάχη μεταξύ Βενετών και Γενοβέζων για την κατοχή της Τενέδου, αποφασίστηκε το νησί να μην ανήκει σε κανέναν, ούτε στους Βενετούς, ούτε στους Γενοβέζους αλλά ούτε και στους Τενέδιους. Οι τελευταίοι εξαναγκάζονται να γίνουν πρόσφυγες στην Κρήτη, την Εύβοια και τα Κύθηρα. Το νησί παραμένει ακατοίκητο μέχρι το **1455**, οπότε καταλαμβάνεται από τους **Τούρκους**.

Νεότερη ιστορία

Κατά τη διάρκεια του Βενετοτουρκικού Πολέμου (1645-1669) η Τένεδος κατελήφθη προσωρινά από τους Βενετούς ενώ έναν αιώνα αργότερα, κατά τη διάρκεια των **Ορλωφικών**, και συγκεκριμένα μετά τη **Ναυμαχία του Τσεσμέ (1771)**, οι Ρώσοι προκειμένου να αποκλείσουν νέα έξοδο του τουρκικού στόλου από τα Δαρδανέλλια κατέλαβαν το νησί, το οποίο εγκατέλειψαν μετά τη **Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774)**. Κατά τον Ρωσοτουρκικό Πόλεμο (1806-1812) ο

Ρώσος ναύαρχος **Σενιάβιν** τον Απρίλιο του 1807 επιτέθηκε εναντίον της τουρκικής φρουράς και την ανάγκασε να παραδοθεί. Η Τένεδος κατά την περίοδο αυτή υπήρξε ορμητήριο επιχειρήσεων εναντίον των Τούρκων. Οι Ρώσοι πριν εγκαταλείψουν την Τένεδο τον Αύγουστο του 1807, βομβάρδισαν και πυρπόλησαν το κάστρο και την πόλη της, αφού προηγουμένως την εκκένωσαν από τους εναπομείναντες έλληνες κατοίκους της, οι οποίοι για μια ακόμη φορά εγκατέλειψαν την πατρίδα τους κι έγιναν πρόσφυγες.

Την εποχή της **Επανάστασης του 1821** η Τένεδος ήταν η κυριότερη ναυτική βάση των Τούρκων. Τον Οκτώβριο του **1822** ο **Κωνσταντίνος Κανάρης** πυρπόλησε την τουρκική υποναυαρχίδα που βρισκόταν στον όρμο του νησιού, ενώ συγχρόνως άλλο πυρπολικό με πηδαλιούχο τον **Γεώργιο Βρατσάνο** επιχείρησε να πυρπολήσει τη ναυαρχίδα χωρίς επιτυχία. Κατά τον καθορισμό των συνόρων μετά την Επανάσταση η Τένεδος, όπως και τα άλλα νησιά του βόρειου και του ανατολικού Αιγαίου, έμειναν έξω από τα όρια του ελληνικού κράτους. Από τα χέρια των Τούρκων ελευθερώθηκε τον Οκτώβριο του **1912**, το καθεστώς της όμως δεν είχε ρυθμιστεί ως το τέλος του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου, μολονότι βρισκόταν υπό ελληνική διοίκηση. Με τη **Συνθήκη των Σεβρών** (Αύγουστος **1920**) επικυρώθηκε η ένωσή της με την Ελλάδα, αλλά τρία χρόνια αργότερα, μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, με τη **Συνθήκη της Λοζάνης** επανέρχεται στην Τουρκία.

Σύμφωνα με τους όρους της συνθήκης αυτής η Τένεδος θα έχει ειδική διοικητική οργάνωση που θα αποτελείται από τοπικά στοιχεία και θα παρέχει κάθε εγγύηση στον μη μουσουλμανικό ιθαγενή πληθυσμό της σε ό,τι αφορά την τοπική διοίκηση και την προστασία των προσώπων και περιουσιών. Ωστόσο μετά την ανακατάληψη του νησιού από τους Τούρκους όχι μόνο δεν εφαρμόζονται οι όροι της Συνθήκης της Λοζάνης, αλλά και με ειδικό νόμο (Νόμος 1151/1927) η τοπική διοίκηση ασκείται ουσιαστικά από την κεντρική κυβέρνηση, ενώ η εκπαίδευση παρέχεται στην τουρκική γλώσσα, με δικαίωμα απλώς διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας εκτός κανονικού σχολικού προγράμματος από δασκάλους αμειβόμενους από τους γονείς των μαθητών.

Μετά την ψήφιση του νόμου αυτού η ζωή των Ελλήνων κατοίκων της Τενέδου εξαρτάται πλέον από την πορεία των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Έτσι το 1952 επιτρέπεται η ίδρυση ελληνικού δημοτικού σχολείου, το οποίο όμως καταργείται το 1964, όταν λόγω του Κυπριακού οι ελληνοτουρκικές σχέσεις επιδεινώνονται. Από εκεί και πέρα αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση για τους Έλληνες του νησιού. Τη δεκαετία 1955-1965 οι Έλληνες κάτοικοι υφίστανται ποικίλες πιέσεις, εκφοβισμούς και ξυλοδαρμούς. Την επόμενη δεκαετία 1965-1975 η κατάσταση γίνεται χειρότερη, καθώς μεταφέρεται στρατός στην Τένεδο, ο οποίος προβαίνει

σε κάθε είδους εκβιασμούς, απειλές και φθορά περιουσιών. Έτσι ο πληθυσμός του νησιού που το **1912** ήταν **3752 Έλληνες** και **1403 Τούρκοι**, το **1920** ήταν **2855 όλοι σχεδόν Έλληνες**, το **1927** ήταν **1631 συνολικά Έλληνες και Τούρκοι**, το **1964** ήταν **1220 Έλληνες και 600 Τούρκοι**, από το **1974** και μετά με τη βαθμιαία αλλά συνεχή φυγή του ελληνικού στοιχείου μετατρέπεται σχεδόν σε αμιγώς τουρκικό. Σήμερα ζουν στο νησί μια δεκάδα Έλληνες, χωρίς ορατές δυνατότητες να αυξηθούν.

Τα τελευταία χρόνια η Τένεδος έχει σημειώσει τεράστια τουριστική ανάπτυξη. Τα ξενοδοχεία ξεφυτρώνουν σαν τα μανιτάρια, ενώ πολλά ελληνικά σπίτια έχουν μετατραπεί σε ξενώνες. Η σημερινή εικόνα της Τενέδου δεν έχει καμιά σχέση με την εικόνα που είχε τις δεκαετίες του 1960 και 1970. Ανάμεσα στους επισκέπτες αρκετοί προέρχονται από την Ελλάδα, ενώ πολλοί Τενέδιοι από όλο τον κόσμο επισκέπτονται το νησί για προσκύνημα στα ιερά χώματα της πατρίδας. Καταβάλλονται προσπάθειες για τη διατήρηση των παραδόσεων, όπως το πανηγύρι της Αγ. Παρασκευής, καθώς και για τη συντήρηση της εκκλησίας, της κατοικίας του μητροπολίτη και των λίγων όρθιων ακόμη εξωκκλησιών. Πρόσφατα ξανακτίστηκε το καμπαναριό της Κοίμησης της Θεοτόκου από την τουρκική κυβέρνηση, που εδώ και αρκετά χρόνια είχε γκρεμιστεί για λόγους ασφαλείας, επειδή άρχισε να καταρρέει. Κι όλα αυτά είναι μια ύστατη προσπάθεια να μη σβήσει εντελώς ο ελληνισμός από το νησί.

: Απόστολος Κερκινέογλου, Η Τένεδος χωρίς Τενέδιους, Αθήνα 2009, εκδ. Σύλλογος Τενεδίων «ο Τέννης».

Πηγή:imbrosunion.com